

Становище

От ик. доц. д-р Теодор Стойчев, специалност теология,
ШУ „Еп. Констсантин Преславски“

за дисертационен труд за присъждане на научна степен „**доктор на науките**“ по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки професионално направление 2.4. *Религия и теология*

Автор: доц. д-р Стоян Илиев Чиликов, ФИФ, ПУ „Паисий Хилендарски“

Тема: *Празникът „Успение Богородично“ в православната богослужевна традиция (богословско съдържание на празника въз основа на химнографските и омилетичните текстове на църквата)*

Със заповед РД 21-521/29.02.2024 г. съм определен за член на Научното жури по гореописаната процедура.

В установения от закона срок доц. д-р Стоян Чиликов е представил изискуемия комплект документи, а в проведеното първо заседание на НЖ беше взето решение да изготвя становище относно дисертационния труд.

Предложеният за разглеждане научен труд е първия у нас, сериозно ангажиран с темата за Божията Майка. Характерът на текста е строго научен и страни от добре познати митологеми около образа на Девата. И тъй като сме свикнали с престолената лексика около Нейния живот и дела, считам, че предложеният от свещ. доц. д-р Стоян Чиликов анализ запълва сериозна празнина. За мен темата е от особен интерес, не само защото, като свещеник, служещ в храм, който носи името „Успение Богородично“, ми се налага да разяснявам какво е значението на Богородица за православната мисъл, но също защото пряко ме интересува езиковата референтност между Бога и Негова Майка. Как функционира религиозния език, когато става въпрос за Бога и някои от светиите? Част от отговорите,

които намерих в монографичното изследване на колегата Чиликов, не са основната причина, поради която бих определил неговия труд като значим принос за българското богословие. Оново, което му придава особени достойнства, е, че текстът носи в себе си всички черти на строго научно изследване.

Относно структурната подредба, мисля че не е нужно да се казва, че тя отговаря на всички критерии за академичност на изследване. Изложението съдържа увод, три глави, разделени на подточки и заключение. Освен прилагането на добре позната структурна стратификация, колегата доц. Чиликов следва основно зададена цел и не само, че не я напуска, но и детайлно и всеобхватно я осветлява. Също бих желал да кажа, че неговия научен почерк е характерен, което също е важно за академичен анализ. Той страни от споделяни в нашите богословски среди позиции, например, зададени от покойния проф. Дюлгеров, за да изведе свои заключения, на основата на извори. Когато говоря за богословска специфичност, според мене тя се проявява в сериозното сакрализирано зачитане на светоотеческите свидетелства. Въпреки че аз се различавам в това отношение от свещеник Чиликов, зачитам неговия прочит на наличните факти. Друга черта на неговия труд е строго богословския му характер, съчетан умело с прилагането на историческата критика. Мисля, ако правилно съм разбрал автора, че последната отстъпва пред богословската линия на изложението.

Изключителна характеристика на анализа е, че доц. Стоян Чиликов борави основно с извори и то в оригинал. Той е следвал най-древните ръкописи, които представят византийската и славянската химнографски традиции за празника (Sin. Gr. 631 и Sin. Gr. 630 – византийската традиция и Та и С 168 – старобългарската). Това придава на неговата работа изключителни научни достойнства. Същият избягва готови идейни матрици, а следва отнова, които идва от източниците. Всеки, който работи

по този начин, знае колко сложен е този процес. В същото време той излага и полемизира с мнения на видни учени, рабители по разглеждани от него теми. Това свидетелства за отлично познаване на академичната литература.

Ученият от пловдския университет се е постарал да разтълкува символичната страна на апокалитичната образност. Въпреки че ми се искаше да открия повече такова херменевтична работа, направеното придава на текста още по-голяма дълбочина.

Когато говоря за дълбочина и широта на изложението, имам предвид, освен казаното по-горе, обстоятелството, че поставената тема е действително осветлена от всички страни. Той не се спира единствено на празника Успение, но се въвлича в разясняване на други събития като Възкресение и Възнесение. По този начин разглежда последните събития във връзка с Успение Богородично, а би могло да се каже, че ги свързва. Въпреки моята скептичност относно историческия характер на събитията, доц. Чиликов не само че го признава, но и набляга на дълбокото богословски значение на „случилото се“. Верен на своя богословски профил, той поставя всички тези моменти от живота на Божията Майка в светлината на Христос. По този начин съхранява христицентричния характер на своето изложение. Постоянното коспендоране с апокрифни, химнографски, омелитично и богословски източници спомага за широтата на изложението. Доц. Чиликов не пренебрегва сериозното значение на апокрифните текстове за утвърждаването на празника, но ги поставя в светлината на традицията на отците, които озарени от Духа, както сам той приема, са доосмислили наративното изложение, което идва от неканоничните текстове.

Убедено давам своята *положителна* оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на*

почитаемото научно жури да присъди научната степен „доктор на науките“ на доц. д-р Стоян Илиев Чиликов в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.4. Религия и теология, научната специалност Медицина, психология и вяра.

Бих желал да кажа в заключение, че въз основа на споделеното по-горе от мене препоръчам на почитаемото жури да присъди на протоиерей доц. д-р Стоян Чиликов научната степен „доктор на науките” и гласувам положително.

07.05. 2024 г.

Изготвил становището: .....

ик. доц. д-р Теодор Стойчев